

شرط سپرده در وام قرض الحسنه، ربای حکمی است

* سید عباس موسویان

رئیس شورای فقهی بانک مرکزی اظهار کرد: اینکه بانک شرط کند اگر می‌خواهید از بانک وام قرض الحسنه دریافت کنید، باید حساب قرض الحسنه باز کرده و پولی را برای مدت معینی در آن بانک سپرده‌گذاری کنید، مصداق بارز ربای حکمی است.

حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر سیدعباس موسویان، رئیس شورای فقهی بانک مرکزی، در گفت‌وگو با خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، در پاسخ به پرسشی درباره حدود شرعی شرط سپرده برای اعطای تسهیلات در انواع عقود بانکی اظهار کرد: در تسهیلات انتفاعی، شرط گذاشتن در ضمن عقد، به شرطی که آن سپرده از نوع قرض الحسنه نبوده بلکه از نوع سپرده‌های کوتاه‌مدت سرمایه‌گذاری و امثالهم باشد، اشکالی ندارد؛ بنابراین در قراردادهای غیر از قرض الحسنه، چه در بخش سپرده و چه تسهیلات که از نوع عقود انتفاعی باشد، هر نوع شرط گذاشتن از نظر شرعی اشکالی ندارد.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی ادامه داد: اگر سپرده یا تسهیلات از نوع قرض الحسنه باشد، شرط ضمن عقد، دارای اشکال شرعی بوده و مصداق بارز ربای حکمی است اما چون در سپرده‌های سرمایه‌گذاری، بانک به مردم می‌گوید اگر مایل هستی سود و اگر مایل باشی به تو تسهیلات ارائه می‌دهیم، شرط ضمن عقد اشکال شرعی ندارد.

دبیر کمیته فقهی سازمان بورس و اوراق بهادار در پاسخ به پرسشی درباره تفاوت تسهیلات اقساطی و رأسی اظهار کرد: فروش رأسی، یک قسطی است که مثلاً بعد از شش ماه یا یک سال باید کل قیمت را به صورت یکجا بپردازید اما فروش اقساطی، در جایی است که به صورت تدریجی و در طی چند قسط آن مبلغ را پرداخت می‌کنید؛ به عنوان مثال، بانک کالایی را می‌فروشد و پولش را در دوازده قسمت ماهانه می‌گیرد.

وی در پاسخ به پرسشی درباره وجوه شرعی شرط ضمن عقد در سایر قراردادهای غیر از قرض الحسنه عنوان کرد: در قراردادهای غیر از قرض الحسنه، گرفتن سود اشکالی ندارد اما اینکه بانک شرط کرده است اگر می‌خواهید از بانک وام قرض الحسنه دریافت کنید، باید حساب قرض الحسنه باز کرده و باید پولی را برای مدت معینی در آن بانک سپرده‌گذاری کنید، مصداق بارز ربای حکمی است.

حجت‌الاسلام موسویان در تبیین مفهوم ربای حکمی اظهار کرد: ربای حکمی در جاهایی است که زیاده عینی در قرارداد قرض شرط نمی‌شود؛ بلکه انجام کاری یا ارائه خدمتی شرط می‌شود؛ به عنوان مثال من به شما قرض می‌دهم به شرطی که شما دو روز برای من کار کنید یا شما هم در مقابل به من قرض بدهید و این عمل از نظر فقها حکم ربا را دارد.